छत्त्रिका स्त्री छत्त्रं तदाकारं पुष्पं वाऽस्त्यस्य ठन्। १शिलीन्ध्रे स्वेदजे शाकभेदे हारा० तस्या उत्पत्तिस्थानादिकं भावप्र० उक्तं यथा।
"उक्तं संस्वेदजं शाकं भूमिच्छत्रं शिलीन्ध्रकम्। क्षिति गोमयकाष्ठेषु वृक्षादिषु तदुद्भवेत्। सर्वे संस्वेदजाः शाकादोषलाः पिच्छलाश्च ते। गुरवश्छर्द्यतीसारज्वरश्लेष्मामयप्रदाः। श्वेतशुभ्रस्थलीकाष्ठवंशगोमयसम्भवाः। नातिदोषकरास्ते स्युः शेषास्तेभ्योविगर्हिताः"। २छत्त्रविशिष्टे त्रि० ततः पुरोहिता० भावे यक्। छात्त्रिक्य छत्त्रयुक्तत्वे न०

छत्त्रिन् त्रि० छत्त्रमस्त्यस्य। १आतपत्रयुक्ते। "छत्त्रिणो गच्छन्ति" सा० द०। "वर्षातपे च छत्त्री दण्डी रात्र्यटवीषु च" भावप्र० "मौञ्जी यज्ञोपवीती च छत्त्री दण्डाजिनी तथा" (वामनः) हरिवं० २६२अ०। २नापिते पु० शब्दरत्ना० [सि० कौ०

छत्वर पु० छद-ष्वरच् नि० दस्य तः। १गृहे २कुञ्जे च

छद संवृतौ अद०चु०उभ०सक०सेट्। छदयति ते अचिच्छदत् त

छद संवृतौ वा चु० पक्षे भ्वा० उभ० सक० सेट्। छादयति ते छदति ते अचिच्छदत् त अच्छादीत्-अच्छदीत् अच्छदिष्ट। ऊर्ज्जने बलाधाने जीवने चायं मित्। छदयति ते इति भेदः। छन्नः-छादितः। घे ह्रस्वः छदः। "अग्निमन्तश्छादयसि" अथ० ९,३,१४, "अन्तं छादयेदाज्येन" कात्या० श्रौ० ४,६,५, "छादयन्निषुजालेन" भा० आ० १३८३अ०। उपसर्गपूर्व्वकस्य तत्तदुपसर्गद्योत्यार्थयुक्तसंवरणे "आच्छाद्य चार्च्चयित्वा च" मनुः।

छद संवृतौ चु० उभ० सक० सेट् इदित् पाणि०। छन्दयति ते अचिच्छन्दत् त। छन्दः।

छद पु० छद-पुंसि संज्ञायां घः ह्रस्वः। १वृक्षादिपत्त्रे २खगपक्षे अमरः ३ग्रन्थिपर्णवृक्षे ४तमालवृक्षे च मेदि० "कृतां विन्दुसरोरत्नैर्मयेन स्फाटिकच्छदाम्" (नलिनीम्) भा० स० ४९अ०। "नित्यपुष्पफलास्तत्र पादपाः हरितच्छदाः" भा० व० ८९अ०

छदन न० छद-ल्युट्। १पत्रे, २पक्षे मेदिनिः (तेजपात) ३त्वचे राजनि०। भावे ल्युट्। ४पिधाने न०। "विमलस्फाटिकाभानि पाण्डरच्छदनानि" हरिवं० २३९अ०। "विमलस्फाटिकाभानि पाण्डुरच्छदनैर्द्विजैः" भा० व० १५८अ०।

छदपत्त्र पु० छदार्थं पत्त्रमस्य। भूर्जपत्रे रत्नमाला।

छदि स्त्री छद-कि। छदिषि पटले (चाल) अमरः "छदिः स्त्रियाम्" पा० उक्तेरिदन्तताऽस्य।

छदिस् न० छद-इसि। पटले सान्तं क्लीवं रायमुकुटः। "इन्द्रस्य छदिरसि" यजु० ४।२८।२ गृहे निघण्टुः

छद्मतापस पु० छद्मना, छलेन तापसः। लोकप्रतारणार्थं तापसताख्यापनाय तापसलिङ्गधारिणि तत्कर्माननुष्ठायिनि वैडालव्रतिके शब्दार्थचि०

छद्मन् न० छाद्यते स्वरूपमनेन छद-मनिन्। १कपटे २छले। ३स्वरूपाच्छादने मेदि०। "जगाद वदनच्छद्मपद्मपर्य्यन्तपातिना" माघः। "छद्मना चरितं च तत्" मनुः "शकांश्च यवनांश्चैव अजयच्छद्मपूर्वकम्" भा०स० २९अ०

छद्मिका स्त्री छद्म अस्त्यस्याः व्रीह्या० इनि सज्ञायां कन्। गुडूच्यां राजनि०।

छद्मिन् त्रि०छद्म अस्त्यर्थे व्रीह्या० इनि। छद्मयुक्ते "ब्राह्मणच्छद्मिने देवलोके गन्ता परां गतिम्" भा०व०२९९अ०। "बाहुकच्छद्मिनं नलम्" ७७अ०। स्त्रियां ङीप्।

छन्द पु० छदि-संवरणे धातोरनेकार्थत्वात् इह इच्छायाम् अच्। १अभिलाषे, २वशतायाम्, "स्वच्छन्दोच्छलदकच्छकुहरच्छातेतराम्बुच्छटा" काव्यप्र०। ३विषभेदे च अमरः ४विषे शब्दच०। ५रहसि त्रि० अमरटीका। "छन्दानुवृत्तिदुःसाधाः सुहृदोविमनीकृताः" माघः। "वरदानात् पितुः कामं छन्दमृत्युरसि प्रभो!" भा० शा० ५०अ०।

छन्दक त्रि० छन्दयति संवृणोति रक्षति छदि-ण्वुल्। १रक्षके २वासुदेवे पु०। "वासुदेव! सर्वच्छन्दक! हरिहय! हरिमेध! महायज्ञ"। भा०शा०३४०अ० नारदकृतनारायणस्तवे।

छन्दःपर्ण पु० छन्दांसि वेदविहितकर्म्माणि पर्णानीव यस्य। मायामये संसारे। "छन्दांसि यस्य पर्णानि यस्तं वेद स वेदवित्" गीता छन्दांसि छादनात् तत्त्ववस्तुप्रावरणात् संसारबन्धनादीनि कर्म्माणि ऋग्यजुःसामवेदविहितानि पर्णानीव यस्य यथा वृक्षस्य छादनार्थानि रक्षणार्थानि च पर्णानि एवं धर्म्माधर्म्मोपार्ज्जनेन कर्म्मभिः संसार वृक्षोरक्ष्यते इति तस्य तथात्वम्।

छन्दश्चिति स्त्री ६त० छन्दसां समूहे। तत्र छन्दोभेदे एकादिगुरुज्ञानाय करणसूत्रं लीला० उक्तं यथा "छन्दश्चित्यादौ करणसूत्रं श्लोकत्रयम् "एकाद्येकोत्तराद्यङ्का व्यस्ता भाज्याः क्रमस्थितैः। परः पूर्वेण सङ्गु-